DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-CHIRURGICA
SISTENS

OPHTHALMIAM VENEREAM
ET
PECULIAREM IN ILLA OPERATIONEM

QUAM
ANNUENTE DEO T. O. M.
INDULTU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,

PRÆSIDE

ALEXANDERO CAMERARIO
MED. DOCT. THEOR. ET PRAX. PROF. PUBL. ORD.
FACULTATIS MED. h. t. DECANO,

PRO SUMMIS IN MEDICINA HONORIBUS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS
LEGITIME CAPESSENDIS

PUBLICO EXAMINI SUBJICIT

AUCTOR

JULIUS FRIDERICUS BREYER,
ORINGA - HOENLOICUS.

D. XXII. JUNII ANN. MDCCXXXIV.
H. Lque consuetis.

TUBINGÆ, LITERIS ROEBELIANIS.

PROOEMIUM.

OCulorum tam mirabilis est fabrica, tam multiplex partium exquisito artificii genere effictarum in illis apparatus, tam eximius illorum usus, ut jure optimo *Orpheus Naturæ speculum*, *Alexander Peripateticus animæ fenestram* illos appellitaverint. Multarum & variarum partium concursus in causa est, ut nulla corporis nostri pars adeo numerosis tentetur morbis quam Oculus: recentiorum enim multi plus quam ducentos in illo numerant morbos. Mirari hinc satis nequeo quod Ophthalmiatria tenus hac non solum minus digne exculta, sed etiam balneatoribus, balsamariis, circumforaneis, aniculis reliquisque hujus farinæ hominibus fuerit tradita & in illorum manibus relicta, quos tamen omnis Matheseos, Physiologiæ, Anatomiæ, Chirurgiæ &c. cognitione destitutos esse scimus, cum tamen hæ scientiæ ab illis requirantur, qui in tractandis hisce morbis non temeritate, non ignorantia, sed conscientia & cognitione plane sufficienti niti volunt. Sed uti hæcce ars ita etiam universa Chirurgia, quæ tamen Medicinæ pars est antiquissi-

ma (a) & evidentiſſima, à plurimis Medicis adeo deſpicitur, ut minus neceſſarium immo infra illorum dignitatem eſſe credant, vel Operationes Chirurgicas callere, vel illis admovere manus. In quos Medicos *Joh. Muys* (b) ita invehitur: Medici ſibi dedecori eſſe exiſtimant, Chirurgiæ operam dare, perinde ac ſi ignobilius foret externis quam internis humani corporis morbis mederi, ô miſerum ac male fundatum Medicorum præjudicium! Chymicis operationibus intenti manus ac faciem atris carbonibus denigrare non recuſatis ſed gloriæ vobis ducitis, & hucusque bene verum cur Chirurgiam contemnitis? Nonne externæ Corporis humani partes nigris carbonibus exiſtunt nobiliores. Præclarum eſt exercere Chymiam, ſed longe præclarius circa morbos verſari Chirurgicos. Ab his verbis haud multum abludunt illa Cel. *Joh. Adam Kulmi*, *Anatomici Gedanenſis* (c). An vero *Jac. Berengarius, Carpenſis* (d) nimis acriter de hiſce Medicis loquatur, dijudicare nolo. Optandum ergo utique optandum, ut Chirurgia à Medicinæ corpore nunquam fuerit divulſa. Quis, quæſo, enim Chirurgiam à Medicina ſeparatam concipere & ſe verum Medicum dicere poterit, qui integram curandorum humani corporis Morborum cognitionem non habuerit, & Chirurgiæ peritia fuerit orna-

(a) Omnes enim Medicarum rerum hiſtorici filum hiſtoriæ à Chirurgia ſumunt vid. Herm. Conring. Introduct. ad Medic. C. I. Joh. Bohn de Offic. Medic. dupl. C. XXII. Gœlicke. Diſſ. de Mutilo Medic. Corpore reſarciendo per Chirurgiam. Hal. 1709. Celſ. L. I. & VII.

(b) Præfat. ad Praxin Chirurgiæ rationalis.

(c) Diſſ. de quibusdam præjudiciis Medicis. Gedani 1732.

(d) De fractura Cranii. Lugd. Batav. 1715. p. 89. Equidem credo multos de prædictis Medicis operaturos, ſi ſcirent modum operandi, ſed potiſſima cauſſa, ob quam non operantur, eſt, quia neſciant operari.

ornatus. Si nulla ſane argumenta alia Medicos ad excolendam Chirurgiam excitare deberent, ſola imperitia & temeritas illorum Chirurgorum, quos haut immerito Lippos & tonſores cumque Berengario (e) *Chirurgulos* vocare licet, ſufficerent. Inter omnes enim conſtat, quantum dedecoris & damni arti tam ſalutari hi vulgo ſic dicti Chirurgi inferant, ut illa etiam hodie adeo contemnatur, & aliis vilioribus opificiis æqui paretur. (f). Omni itaque encomio digni ſunt iſti Medici, qui Chirurgiam & callent & exercent, quorum etiam noſtra Germania plures celebriores habet. Has aliasque ob cauſas rite exantlatis Examinibus Academicis Medicis Thema hoc Chirurgicum elegi. Tu B. L. de hiſce juvenilibus laboribus æquam ſparge cenſuram ac errores, quorum plures eſſe nullus dubito, tolera vel emenda. Faxit DEUS ut omnia feliciter.

DISSERTATIONIS
CAP. I.
DE OPHTHALMIA.

§. I.

MUltis inhærere deſcriptioni Anatomicæ partium Oculi ſuperfluum duco, quum plures jam Oculi ſtructuram exacte nobis expoſuerint, imprimis autem *Jac. Benjam. Winslow* Anatomicorum noſtræ

(e) l. cit.

(f Illuſtr. Stahl. Diſſ. De perpetuo Medicinæ & Chirurgiæ nexu. Halæ. Schwartze verzerrete Narren-Kappe zwiſchen denen Badern und Balbierern.

ætatis facile Princeps (a) *de Saint Yves* Ophthalmiater Parisiensis famigeratissimus (b) *Antoin Mairre Jean* (c) tam accuratam nobis hujus organi dederunt expositionem, ut aliquid novi & operæ dignum superaddere nemo facile fuerit ausus.

§. 2.

Quare statim pergo ad tractationem de Ophthalmiis i. e. inflammationibus oculorum in genere: Ophthalmia jam brevi definitur, quod sit sanguinis serique stagnatio arteriosis in canalibus minimis tunicarum oculi cum attritu à reliquo sanguine continuo vi cordis huc moto. (d) Quo minus autem stagnatio, obstructio, inflammatio fiat in vasis venosis, prohibet venarum fabrica, quæ tanquam arteriæ replicatæ ex arcto in amplum desinunt canalem, & ita humores in ampliores semper diffundunt canales, qui obstructioni minus apti sunt. Impeditur autem transitus humorum per minimas arteriolas tam sanguiferas quam lymphaticas, quæ contraria ratione ex amplis in angustiores terminantur ductus & ita nisui impetuive sanguinis ex corde tanquam ex antlia humana protrusi magis patent, & facile sanguini viscidis, crassis particulis & salium acidorum particulis prægnanti progressum per arteriolas in vasa has excipientia præcludunt. Inflammationum duplex observatur genus: 1um) si humor stagnet in vasis sibi propriis, in finibus

(a) Exposition Anatomique de la structure du Corps humain. Paris. 1732. T. IV. P. II. à §. 202. ad 315.

(b) Nouveau traité des Maladies des Yeux & avec de nouvelles de couvertes sur la structure de l'oeïl. Paris. 1722.

(c) Traié des Maladies de l'oeïl. Paris 1707.

(d) Illustr. Herm. Boerhaave. Aphorism. de Cognoscendis & curandis morbis. § 371.

nibus sc. arteriosis sanguiferis (e) 2dum) si vascula imprimis eorum orificia sint ampliora facta, ut globulis majoribus & diametrum vasculi superantibus in statu naturali introitus quidem non autem progressus detur, & huc inflammatio errore loci facta à *Boerhaave* dicitur (f) & locum habet in vasis arteriosis lymphaticis, maximeque in Inflammationibus Oculorum observatur.

§. 3.

Ophthalmiarum caussas ad 4. commode refero classes, quarum

1.) Omne id involvit, quod fines vasculorum arteriosorum tunicas oculi percurrentium arctat, constringit, & ita sanguinis transitum inhibet ex. gr. frigus siccum, infixa acria extus occurrentia & particulæ acres liquidis immixtæ.

2.) Comprehendit illas caussas, quæ vasculorum parietes laxant & dilatant, ut globuli his vasculis non proprii intrare quidem non autem transfluere possint, huc refer aërem & ventos humidos fibras vasorum relaxantes, motum cordis auctum & resistentiam vasculorum superantem, calida & aquosa extrinsecus applicita, transpiratio insensibilis suppressa vel impedita, hinc senes calvi præ aliis senibus obnoxii sunt oculorum inflammationibus.

3.) Sub hac recensentur omnes caussæ fluidorum corporis humani naturam immutantes, & illa crassa, viscida, coagulata fluxuique per vascula minus apta reddentes, quarum in censum veniunt acida humorum acrimonia, motus sanguinis nimius tenuiora dissipans, vigiliæ & lucubrationes intensiores, somnus nimius, transpiratio aucta, plethora, tenacitas nimia humo-

(e) Boerhaave. Aphorism. 371.
(f) Aphor. 118.

humorum, äer æſtuans & ſiccus, qui humidiora auffert adeoque ad majorem lentorem diſponit.

4.) Includit cauſſas ſolidis & fluidis communes, ex. gr. calor exſiccat humores, fibras conſtringit, frigus coagulat & arctat &c.

§. 4.

Inflammationes oculi multis ſed omni fere inflammationi communibus ſtipātur ſymptomatibus, quorum

1.) *Dolor*, humores enim congeſti majus affectant ſpatium (§. 2.) inde membranæ diſtenſionem & expanſionem patiuntur, nervuli adjacentes à tumidis vaſculis premuntur & adjuvantes digladiantium particularum acrium ſtimuli punctionis ſenſum inferunt.

2.) *Rubor* tunicis oculorum conciliatur nimia vaſculorum ſanguiferorum repletione, & cruoris in vaſcula pellucida lymphatica admiſſione. Stes ex. gr. ante ſpeculum, liges fortius collare, brevi albedo oculi in rubedinem mutatur, quæ ſoluto collari rurſus brevi ope palpebrarum nictitationis evaneſcit.

3.) *Tumor* ab obſtructis, diſtentis & nimio cruore infarctis vaſculis.

4.) *Calor* à juſto majori attritu & renixu partium ſolidi & fluidi.

5.) *Pulſatio major* & moleſta ab impetu humoris arterioſi à corde propulſi & vaſculorum fibras diſtendente, ob harum reſiſtentiam ſumme ſenſilem pulſatio tam gravis ſæpe & moleſta à pulſu ſatis diſtincta ipſa ſenſus & circumſtantiarum ratione. (g)

6.) Du-

(g) vid. Eliæ Camerarii nuper demum piiſſime defuncti & de univerſa re Medica tam inſigniter meriti Syſtema Cautelarum Medicarum. Tub. 1721. p. 248.

6.) Durities à caufis tumoris. (§. 3.)

7.) Febris fymptomatica ab irritatis fibrillis nerveis, & fanguinis circuitu & mixtione turbato.

8.) Facies rubicunda, vigiliæ, fitis, alvus ficca, urina tenuis &c partim à derivatione humorum ab inferioribus ad fuperiora, partim à confenfu nervorum oculi cum illis abdominis & capitis oriuntur.

§. 5.

Symptomatum brevis hæc explicatio cuicunque facile *Signa diagnoftica* fuppeditabit, ita ut labore ifta (§. 4.) repetendi fuperfedere liceat. Ad ophthalmiarum itaque propero differentias.

§. 6.

Quarum quidem cum aliis innumeras fere afferre poffem, fed iftæ omnes ad quatuor claffes & gradus referri poffunt.

1.) *Conturbatio* græc. ταράξις, quæ eft lenior & incipiens oculi inflammatio nullo ferfe dolore, rubore mediocri & partem minorem tantum adnatæ tunicæ occupante ftipata: hæc eft vel ficca absque ullo lacrymarum effluxu, l. humida, uti in Epiphora.

2.) *Ophthalmia* (tenus hac vocabulo Ophthalmiæ late pro omni inflammatione oculorum ufus fum, hic vero ftricte illud cum (h) aliis accipio) quam comitantur dolores punctorii, rubor, & tumor, fi non femper omnem, plurimam tamen conjunctivæ occupat partem, febricula adeft cum reliquis Symptomatibus (§ 4.). Hæcce fpecies *α*) eft vel ficca, vel humida (§. 6. n. 1.) *β*) l. periodica, qualem in menftruatis ex. gr.

B obfer-

(h) Joh. Maur. Hoffmann. Syntagma Patholog. Therapeuticum ad Joh. Hartmanni Praxin Chymiatr. Lipf. 1728. p. 202.

obſervarunt *Galenus* (i) *Joh. Schenck* (k) *Ludov. Mercatus* (l) *Gabelkoverus* (m) *Helwig* (n) vel continua, vel vaga. β) eſt vel ſimplex, vel complicata abſceſſibus, hydatidibus, vaſis turgentibus. γ) vel critica, uti *St. Yves* (o) in pleuritide obſervavit, vel non critica. δ) vel ſympatica ex. gr. in dyſenteria (p) *Georg. Wolffg. Wedelius* vel idiopathica. ε) vel epidemica vel ſporadica; ζ) vel contagioſa. (q) *Galenus* vel contagioſa) η) vel interna *Choroides* dicta, quæ aſpectu levior apparet, ſed inflammatæ ſunt tunicæ interiores oculi, quarum inflammationem iris rubicundior, pupilla dilatata, dolores ad ſummum caput, & impatientia lucis clarioris indigitant.

3.) χήμωσις. *Chemoſis*, quando ſymptomatibus communibus ſumme exaſperatis, palpebris tumefactis & inverſis tunica adnata ita intumeſcit, ut ejus craſſities illam duarum linearum adæquet & cornea pellucida in foſſula quadam circulari delitefcat: hæc claſſis multas prioribus communes differentias habet, & plurimum Chemoſis eſt, ſi ophthalmia Critica (n. 2. I. V.) adfuerit.

4.) Ἐχήμωσις.) Lat. *Sugillatio* in hac conjunctiva tunica tota rubra nulloque albo colore diſtincta eſt, nec dolores intenſi nec impatientia lucis ſed tumor major obſervatur. Oritur ab effuſione cruoris in celluloſam membranam intra adnatam & ſcleroticam, quum ſc. diuturna mora infarcti humores acres fiunt & perpetuo motu magis magisque atteruntur tandem

(i) de differentia febrium. Lib. II. Cap. 2.
(k) Lib. IV. Obſ. 275. &c.
(l) de Mulierum affectibus. L. I. Cap. VII.
(m) Obſervat. Cent. III. obſ. 61.
(n) Obſerv. 40.
(o) Maladies des Yeux. p. m. 186.
(p) Diſſ. de Ophthalmia. Jenæ. 1684.
(q) de febbr. L. I. & III. de Method. L. II.

dem vasculorum nonnullorum fines rumpuntur & dilacerantur ut sanguis contentus effluat. Si quidem rem rite consideremus, hæc ultima species effectus est inflammationis, sed quia semper ophthalmia simul adest, hic omnium Auctorum sequimur ordinem.

§. 7.

Ex iisdem fontibus, ex quibus Ophthalmiarum caussas dignosin & differentias hausi, *prognosis* haurienda est. Uti omnis inflammatio vel in suppurationem vel gangrænam & Sphacelum &c. desinit, nisi mature illi remediis occurras, sic præ aliis Oculorum inflammatio, si remediis incongruis vel minus conveniente methodo adhibitis illam velis aufferre, varios tristes immo tristissimos ludit eventus. Nascuntur enim inde facile visus obscuratus, cornea transparens obfuscata, cicatricibus ulceribusque defigurata & exesa, partium internarum & externarum suppuratio, interdum visus oculique jactura. Præ aliis autem ophthalmiis multum alunt periculi *Chemosis, Choroides* (§. antec.) (quæ posterior visum deperditum & cataractas inducit membranaceas, quarum existentiam alii negant, alii vero affirmant.) (r) *Ecchymosis* à caussa interna plus sæpe alit periculi quam à caussa externa contundente. Ophthalmiæ vulneribus cranii, meningibusque cerebri læsis supervenientes mortis ut plurimum sunt prodromi. Secundum *Hippocratem* Ophthalmiâ laboranti alvi profluvium bonum est. (s)

§. 8.

Devolvor jam ad Ophthalmiarum *Curam*, quæ non obtinetur nisi stasis illa resolvatur inflammatoria (§. 2.) Resolvere

(r) St. Yves des Malad. des Yeux. p. 319.
(s) Sect. VI. Aphor. XVII. Coao. præn. Sect. II, §. 133.

vere a. dicitur humorem concretum & solida eò adaptare, ut liquidum commode per vasorum angustias fluere queat: Quæ vero resolutio fit vel in vasis ipsis infarctis, vel in latioribus, in quæ reducitur humor: Tria hinc sunt observanda.

1.) Materiam obstruentem in ampliores reducere canales, ut ibi resolvatur, quod fit evacuatione vasorum, quæ sanguinem obstructis dederant vasibus, & derivatione humorum ad alia loca impr. inferiora.

2.) Stasin inflammatoriam discutere & in loco resolvere.

3.) Symptomatibus gravioribus occurrere & oculum præservare à malis gravioribus.

§. 9.

Evacuant & derivant humores ad alia (§. ant. n. 1.) impr. præsidia Chirurgica: inter ea autem

1.) Venæsectiones, quæ vel in oculis ipsis affectis vel in aliis corporis partibus instituuntur: illæ à *Fecile Platero* Basileensi (t) non vero à *Dn. Wolhouse* Anglo illo Ophthalmiatro, uti quidem prætendit (u) primum descriptæ vocantur *Phlebophthalmotomiæ*: quomodo autem Phlepothalmotomia instituatur vid. *Felic. Platerum* (x) *&* *St. Yves.* (y). Venæsectiones in alias partibus primis diebus instituantur emittendo sanguinem multum per vulnus amplum: de usu harum venæsectionum vid. *Frid. Hoffmannum* (z).

2.) Sca-

(t) Praxeos Med. L I. de Visus læsione. C. VII. p. 240. edit. Basileens. 1666.

(u) Catalogue des Instrumens.

(x) l. c.

(y) Malad. des Yeux. p. 195.

(z) Medicinæ Ration. Systemat. T. IV. P. I, Sect. II. C. XI. Caut. II.

2.) Scarificationes, quæ etiam in oculis ipsis vel in aliis locis celebrantur. Illæ diversis instrumentis & modis fiunt, quorum exactam & fidelissimam descriptionem exhibet Excellentissimus Dn. *Mauchartus* Med. & Chir. D. Archiater Würtembergicus Primarius P. P. O. Tub. Patronus pie colendus (a) ubi docet illam scarificationem optimam esse, quæ Vegetabili illo Blepharoxysto instituitur. Cui vero inter scarificationem & venæsectionem oculorum primas deferant, nondum inter se conveniunt Opthalmiatri hodierni. Sed utraque operatio multiplici & quotidiana experientia in multis gravibus ophthalmiis & aliis oculorum morbis præstiterunt effectus haud spernendos. Evolv. Dissert. mox laudatam & *St. Yves.*

3.) Arteriotomia *Egyptiis* (b) *Hispanis* & *Gallis* usitata in diuturnis oculorum ophthalmiis divinum est remedium (c). Quam vero in nostris regionibus tanquam nostratium Chirurgorum manibus inexpertam & ignotam rarissime in usum vocamus.

4. Vesicatoria in cervice vel pone aures applicita laudat *Gregor. Horst.* (d)

5.) Setacea laudat *Hildanus.* (e)

6.) Cucurbitulas, Hirudines ad tempora appositas *Frid. Desler.* (f)

7.) Alii etiam laudant fonticulos, frictiones, pediluvia &c. Ex fonte Pharmacevtico evacuationis & revulsionis scopo

 prima

(a) Diss. Ὀφθαλμοζητὴς Nov. Antiqua Woolhusiano - Hippocratica. Tubingæ. 1726.

(b) Prosp. Alpini de Medicina Ægyptiorum. L. II. C. XI.

(c) ibid. (d) L. II. Observ. Med. 14. 19.

(e) Cent. IV. Obs. 6. Ex. 2. 3. 4.

(f) Exercitation. Practic. p. m. 107. Lugd. Batav. 1694.

prima ſunt Purgantia leniora & fortiora ſecundum *Celſum* (g). & *Pechlinum.* (h) quorum uſus diverſitati corporum eſt accommodandus. His præmiſſis motum temperiemque obtime corrigunt diaphoretica, temperantia & diluentia diutius continuata.

§. 10.

Secundo ſcopo inſerviunt remedia impr. externa Ophthalmica, quorum quilibet Ophthalmiater ſingularia prædicat. Præ aliis autem ſe commendat Camphora legitimo modo uſurpata, quem docet *Illuſtr. Stahl.* (i) impr. ſi præmiſeris epithema ex relaxantibus: Commendant ſe porro Tutia, ſaturnina, aq. deſt. Euphras. Aq. fl. Cichor. (k) aliaque, quorum catalogum & uſum addere non eſt inſtituti. Nec chartarum anguſtia permittit tertio ſcopo ſatisfacere i. e. Symptomatibus gravioribus occurrere, multo minus ſingularum ophthalmiarum methodum medendi addere.

Diæta hic etiam obſervanda eſt, æger ſc. aëris æſtuantis, fumorum, vaporum acceſſum ad oculos arceat, delectetur tenebris, cibos aſſumat paucos eupeptos alvumque ſolventes, potus ſit aquoſus, diluens ex. gr. Decoctum avenæ, motus corporis & animi non nimius ſed tranquillus. Hæc jam ſufficiant de Ophthalmiis in genere.

CAP. II.

DE OPHTHALMIA VENEREA.

§. 1.

PErvenio tandem ad illius Ophthalmiæ tractationem, quæ Diſſertationis noſtræ thema eſt & ab origine Ophthalmia *Venerea*

(g) L. II. C. 8. (h) tract. de Purgantibus.

(i) Diſſ. de Morb. Oculorum in genere. §. ult.

(k) Syntagma Pathol. Therapeut. J. Maur. Hoffm. ad Joh. Hartmanni Praxin. p. 201.

Venerea vocatur. Verum enim vero triſtis hujus & maligni morbi nulli fere & Veterum & Recentiorum Auctorum nobis reliquerunt vel hiſtoriam accuratam vel veram medendi methodum, ſi ſequentes excipias auctores. *Antonium Muſam Braſſavolam* (a) *Bernhardum Tomitanum* (b) *Proſp. Borgaratium* (c) *Alexandr. Trajan. Petronium* (d) *Joh. à Stephane* (e) & recentiorem *St. Yves* (f) qui morbum vel ſolum nominarunt, vel illum haud exacte deſcripſerunt, & illius veram curam reticuerunt, uti fecit *St. Yves*. Cum tamen hic morbus non inter rariſſimos recenſendus ſit, tres enim obſervationes Cap. huic annexas duorum annorum ſpatio collegi, & Bernæ ab Operatore Xenodochii dexterrimo *Dn. Eberle* relatum accepi, quod plures hoc morbo infectos annotaverit, quos vero nunquam priſtino ſtatui oculorum ob Operationem ipſi ignotam reſtituere poterat.

§. 2.

Ophthalmia *Venerea* eſt inflammatio Conjunctivæ à morbo Venereo producta & verſus noctem ingraveſcens. Antequam autem plura de hac Ophthalmia tradam, pauca dicam de *Luis Venereæ* natura.

§. 3.

Cujus luis cauſſa eſt virus illud venereum, quod per contagium communicatum (nam in noſtris regionibus non niſi ex contagio hic morbus oritur; an vero in illis terris, in quibus laſcivi quidam Europæi illum contraxerunt, ſolum contagioſus ſit

(a) Aloyſii Luiſini Utinenſis Aphrodiſiacus. Edit. Lugd. Batav. 1727. p. 665. 727.
(b) ib. p. 1053. (c) ib. p. 1125. (d) ib. p. 1225.
(e) Obſerv. Medic. Dec. VII. Cent. 5.
(f) Traité des Maladies des Yeux. p. 187. & 209.

ſit morbus venereus, maxime dubito) cuticulæ poros ingreditur, vaſcula cutis ad cellulas usque adipoſas perfluit, in iis hæret, obviæ pinguedini immiſcetur, quæ tanquam materia maxime viſcida venenum retinet, calore fovet, & mora magis magisque malignum & quaſi corroſivum reddit. (g) Hæc materia ſtagnans circumfuſas per ambitum lamellas pinguedinis inquinat, cutim illas obtegentem corrumpit, acredine corrodit & ſemper latius ſerpens hoc virus latiorem etiam plagam in corpore celluloſo quam in cute ſuperpoſita occupat. Cutis enim ſubſtantia dura longe difficilius, quam illæ membranulæ tenuiſſimæ cellulas efformantes, corrumpitur. Unde ſemper maculæ pulicum morſus tam colore quam magnitudine referentes & pruritum levem caloremque moleſtum generantes conſpiciuntur. (h)

§. 4.

Quod autem virus venereum in membrana adipoſa vim maximam exerat, ſequentia probant argumenta:

1.) Autopſia & experientia quotidiana; quod ſi enim correptum ulceribus aſpicias corpus, muſculos omnes rubicundos & illæſos, ſed illorum interſtitia purulenta & infecta reperies: Quid jam præter textum hoc celluloſum inter cutim & muſculos obſervatur.

2.) Quare Ulcere Venereo conſolidato muſculi cuti adnaſcuntur? obtexti celluloſi per acrimoniam virus corroſi abſentiam & defectum: muſculi etiam actio ſæpe inde multum impeditur.

3.) Pinguedinis natura, quæ totius corporis noſtri maxime tenax viſcidum eſt inter omnes humores noſtros, minime circulans eſt corpus, hinc etiam mora præ aliis aptum redditur materiam virulentam fovendi & magis in- et extendendi.

4.) Sub-

(g) Ill. Boerhaave Præfat. ad edit. Lugd. Batav. Aphrodiſiaci Aloyſii Luiſini. (h) ibidem.

4.) Substantia ipsius corporis cellulosi, quod ex pluribus irregularis figuræ componitur cellulis, hæ cellulæ ex membranis telæ araneæ instar tenuibus formatæ omnes fere corporis partes concomitantur, superimpositæ cuti firmiter adhærent, in musculorum interstitia sese insinuant, illorum tendines investiunt, horum insertionem ad ossa sequuntur, inde Periosteo communicant, atque cum vasis ossium intrant substantiam & cavitates, uti demonstrant *Illustr. Boerhaave* (i) *Frid. Ruysch.* (k). *Jac. Benj. Winslow* (l). & illustrat illorum fraus, qui brutorum corpora in visus fallaciam flatu replent. Itaque non mirum omnes Corp. humani partes affici & infici posse Lue Venerea.

5.) Quod venenum venereum tamdiu sæpius in abdomine infimo prope partes genitales hæreat, donec alias partes infestet, ibi enim tanta panniculi adiposi observatur copia, si flatu illam distendas, ut *Excell. Dn. D. Salzmannus*, Præceptor meus sua fidelitate nunquam satis à me deprædicandus, in Theatro Argentoratensi Anatomico mihi monstravit.

6.) Medendi methodus; nisi enim convenientibus remediis liquidum cellularum oleosum resolvatur, & ex corpore ad ultimam usque quasi guttulam eliminetur, malum nunquam non recrudescet.

§. 5.

Doctrinæ gratia addo diversos *Luis Venereæ* gradus, quæ tres habet:

1.) Si materia virulenta solas partes generationi dicatas & illas vicinas contaminaverit. Qui gradus diversimode nominatur pro affectarum partium differentia: Si ex. gr. Virus vene-

G reum

(i) Præfat. cit.

(k) Thesaur. III. §. LXXIX.

(l) Exposit. Anatomiq. T. III. Traité des Integumens §. 68.

reum ulcera produxerit in pene & partibus illi continuis dici tur *Gonorrhea Virulenta*, in vagina vero muliebri appellatu *Fluor albus*: Prioris cum *Ill. Boerhaave* (m) quinque numeramu species, quarum

α) Si glandis textura spongiosa & cellulosa uleusculis tenta ta materiem fœtidam subluteo - viridescentem, instar seri fu si splendentem & minus cohærentem sudat, quæ species li quore respective minus crasso intra glandem & præputium hæ rente & post glandis pressionem extus transsudante cognos citur.

β) Cum virus penetrat ad cellulosi corporis urethræ parten superiorem usque, sibique canaliculos in urethram hiante format, ex quibus materia continuo destillat, quam cog nosces, si mane ante urinæ excretionem penem antrorsun premas, notabilis enim tunc effluit materiæ copia per pressio nem in urethram derivata: hæc est frequentissima, quæ pr aliis in gonorrheam mutatur inveteratam, nullis sæpe remedii auscultantem.

γ) Ubi materia glandulas *Cowperi* sive sec. *Ill. Winslow* Pro stratas inferiores (n) infestat & exedit & se in cavum urethr exonerat materia purulenta.

δ) Si venenum per memoratas vias ad prostatarum corpo ra perlatum illas tabefacit & corrodit, quam tumoribus hisc in locis, Urinæ interceptionibus &c. cognoscimus.

ε) Si virus ad vesiculas seminales penetraverit, illas exese rit, & profluvium largum fœtidæ materiæ, magis tamen albi cantis, cum variis fistulis, sinubus scroti, ani, vesicæ &c produxerit. Fluorem album malignum, quomodo à benign dignoscas docuit *Georg. Baglivi* (o) si scil. fluor durante men stru

(m) Præfat. cit.

(n) Expos. Anatomiq. T. IV. p. 1. §. 555.

(o) Praxeos Medic. L. II. Cap. VIII. §. 3.

ſtruo non ceſſat ſignum eſt fluoris albi maligni. Quod tamen ſignum non pro pathognomico & infallibili habendum eſſe monuit *Ill. Zellerus* p. m. P. P. O. & Archiatrorum Senior (p) idque variis obſervationibus confirmavit. Hinc alia ſigna in auxilium ſimul vocanda ſunt, effluxus materiæ ſubluteo - viri-deſcentis (§. hoc. l. α) doloris verſus noctem excerbationes, impr. confeſſio ægrotæ.

§. 6.

Alter Luis hujus gradus eſt, cum materia Venerea præter partes genitales aggreditur etiam remotiores impr. membranaceas & oſſicula tenuiora, cujus ſigna tanquam ubique deſcripta prætermitto.

§. 7.

Ultimus gradus eſt, ubi virus non ſolum partes membranaceas & tenuiora oſſicula ſed etiam firmiora, majora denſioraque infeſtat. Hic enim omnis pinguedo medullaris in rancidiſſimum putridumque mutatur oleum, cui vero exitus negatur, quod incluſum cariem generat, lamellas oſſium elevat, perioſtium diſtendit, exedit, atque ſic tophos, exoſtoſes generat. Infeſtantur præ aliis oſſibus oſſa Claviculæ, humeri, cubiti, radii, tibiæ, oſſa Calvariæ, uti in Theatro Anat. Argentorati Anno 1732. fæmina juvenis cranium fere omni ex parte carioſum cum reliquis hujus luis in partibus muliebribus ſignis ſuppeditavit.

§. 8.

Ophthalmia Venerea eſt vel *Symptomatica* vel *Metaſtatica*. Symptomatica ophthalmia venerea eſt illa, qua à morbo venereo tanquam à cauſſa producitur, ita tamen, ut morbus ipſe

(p) Diſſ. de Genorhea Virulenta in utroque ſexu. Reſp. Gmelino; Tüb. 1700.

ipſe & materia virulenta non mutent locum & ſedem. Hæc ſymptomatica rarius obſervatur, & ſi adeſt utplur. ſecundus jam luis venereæ gradus (§. 6. C. II.) ægrum infeſtat.

§. 9.

Symptomatica Ophth. cognoſcitur & à reliquis dignoſcitur:

1) Ab Ophthalmiis non venereis (de quibus Cap. I.) hæ omni tempore ægrum excruciant, illa autem i. e. Symptom. Venerea veſpertino tempore incipit, cum nocte ingraveſcit, adventante autem diluculo remittit, porro ſyptom. venerea absque ullis remediis ægrum tandem deſerit, ſed ſæpius redit, reliquæ autem ſemel abſentes ſine cauſis novis, exceptis periodicis, non redeunt, denique in Ophth. Syptom. Venerea remedia dicta Ophthalmica nullum, in reliquis autem congrue exhibita optatum edunt effectum.

2.) Ab Ophthalmia Venerea metaſtatica, illa i. e. Symptomatica verſus auroram remittit hæc vero non remittit verſus auroram, illa nunquam hæc autem ſemper in 3um & 4tum Ophthalmiæ gradum mutatur, porro in illa materia morbifica ſedem non transmutat (§. 8. C. II.) ſed in metaſtatica, in illa dolores non tam graves quam in hac, illa denique auffertur malo venereo curato, hæc vero non.

§. 10.

Symptomata hujus Ophthalmiæ quilibet facile ex §. antec. extrahere poterit, ita ut ſuperfluum ſit illa repetere. Unicum notabo ſymptoma, quod ſc. dolor & rubor verſus noctem ingraveſcat cum aurora autem vel plane ceſſet vel remittat: Quid vero hujus rei cauſſa ſit nondum demonſtratum eſt. Suum ſymbolum hic conferunt calor lecti, quies, digeſtio & concoctio aſſumtorum, quæ circuitum velociorem reddunt, denique aëris condenſatio dirigens motum humorum interiora verſus.

§. 11.

§. II.

Quod autem Lues Venerea Symptoma hoc cauſſare poſſit, non eſt, quod miremur, ſi tantum paulo accuratius conſideremus Conſenſum illum inter Oculos Abdominisque reliqui corporis viſcera, quem à nervis eorumque ramificationibus oriri certum eſt, uti etiam docuerunt *Georg. Ern. Stahl*, (q) *Frid. Hoffmannus* (r) b. m. *Elias Camerarius*, (s) aliique. Nervus enim *Sympatheticus magnus* (uti illum *Ill. Winslow* vocat, alii autem falſo hucusque illum vocarunt *Intercoſtalem*) communicat imprimis cum nervis in viſus organis diſtributis. Nam hic nervus in ſinubus duræ matris ad latera Sellæ equinæ oſſis cuneiformis ſitis jungitur:

1.) Per fibram Sexto Nervorum cerebri pari, quod ſolum muſculis oculi ſacrum eſt.

2.) Per duas fibrillas nerveas ramo Orbirali Quinti paris (qui aliis *Ophthalmicus* Winslowio autem ob egreſſum in orbita *Orbitalis* audit) qui ramus in tres minores dividitur, qui ad externas Oculi partes abeunt, & vocantur *Frontalis*, *Naſalis* & *Lacrymalis*. Non ignoro quidem nonnullos recentiorum Sympathetici magni cum Quinto pari in cranio communicationem in dubium vocare, quorum autem opinioni accedere nequeo. Præter omnium enim Anatomicorum Veterum tam quam plurimorum recentiorum auctoritatem, ex. gr. *Veſalii* (t) *Vieuſſenii*, Jac. Benj. *Winslowii*, (u) Celeberr. Laur. *Heiſteri*, (x) Cunrad. Aug.

(q) Diſſ. de Conſenſu Partium.
(r) Medic. Ration. Syſt. T. III. S. I. C. V.
(s) Syſtem. Cautel. Medic. p. 155.
(t) de humani Corporis fabrica. Baſil. 1543.
(u) Expoſit. Anatom. T. III.
(x) Compend. Anatom. p. 148. edit meæ.

Aug. à *Bergen* Med. D. & P. P. O Francofurti ad Oderam. (y) Autopſia Anatomica hancce communicationem confirmat, quodſi enim ſuſpenſa manu huncce concurſum proſecutus fueris, invenies illam ſemper, uti pluries in Theatro Argentinenſi dirigente Præceptore fideliſſimo & Patrono meo ſingulari *Henrico Alberto Nicolai* Anat. & Chirurg. Prof. celeberr. cujus præmaturam mortem Reſpublica Medica Litteraria ſat lugere nequit, non mentis nec ſuſpicionis ſed oculorum acie obſervavi.

§. 12.

Ophthalmia quidem *Symptomatica Venerea* haud multum alit periculi, & ordinario auffertur, ſi malum illius cauſſa ſc. fuerit exſtirpatum convenienti methodo, quodſi autem materia Venerea nimis diu in corpore niduletur, & frequentiores inde oriantur tales Ophthalmiæ, hæ facile oculos ad illam metaſtaticam prædisponere poſſunt.

§. 13.

In methodo medendi & curatione ipſius morbi venerei primarium indicatum eſt materiæ virulentæ ex corpore expulſio, quæ ut expellatur, duo requirit. 1.) Materiæ corpus celluloſum imp. occupantis in tenuiores & ſubtiliores reſolutionem. 2.) hujus reſolutæ ex corpore excretionem. Quæ ut fiant ex duabus tantum viis & methodis una eligenda eſt in gravioribus hujus mali ſpeciebus, quæ viæ ſunt vel Medicamina mercurialia, vel ſumme ſudorifera. Quod Mercurium & ex illo parata medicamenta ſpectat, notandum quod inſignis diffentia intercedat, an mercurialia extus vel intus applicentur, illa enim externa peſſima ſæpe generant ſymptomata, uti notavit *Balth. de Lindern* Med. D. & Practicus Argentoratenſis, Patronus

(y) Diſſ. de Nervo intercoſtali. Francof. ad Oderam. 1732.

tronus meus colendus (z). Quomodo autem mercurius virus resolvat & ex corpore sub specie seri, salivæ, urinæ &c. eliminet, non jam inquiram, nec illius usum multis exponam. Sufficiat nobis paucis annotasse, Mercurium non in omnibus Luis Venereæ speciebus optatum & malo parem edere effectum. Nam in altero Gonorrheæ gradu (§. 5. C. II.) salivatio rite instituta non auffert malum, uti observarunt *Ill. b. m. Zeller.* (a) *Herm. Boerhaave* (b) aliiqui. Nec tertius Luis venereæ gradus semper & secure profligitur. Cujus rei caussam indigitat. *Ill. Boerhaave.* (c) Quæ seq. est: Mercurius quidem humores corporis resolvit, olei tenacitatem dividit & serosas particulas imminuit, cum vero particulæ mercurii ter decies graviores sint illis sanguinis, ut quidem illæ particulæ vi cordis arteriarumque ad cryptas illas spongiosas penis, vaginæ uterinæ, ossiumque medullam deferantur, sed ibi nullam aut minimam exerant virtutem, arteriolæ enim membranulas harum cryptarum percurrentes ita subtiles sunt, ut etiam subtilissimis injectionibus vix appareant: Hinc in his cryptis sæpe numero Mercurius crudus collectus invenitur, cujus rei exemplum refert Excell. D. D. *de Lindern* (d) & ipsemet nonnunquam in ossium Cranii substantia diaploica Argentorati adinveni impr. in cranio illo de quo §. 7. C. II. Has ob rationes Veteres jam aliam sibi viam hanc materiam ex corpore eliminandi quæsiverunt, quam Exsiccationem vocarunt, i. e. corpus diæta medicamentisque plane quasi exsiccarunt, quæ vero methodus plane fere abolevit, donec *Ill. Boerhaave* (e) necessitate coactus illam in usum

(z) Speculum Veneris, oder Venus-Spiegel / Straßburg / 1732. p. 347.

(a) Diss. citat. de Gonorrhea.

(b) Præfat. cit. (c) ibid.

(d) Spec. Veneris p. 347. & 348. (e) Præfat. cit.

uſum revocaverit; ut vero illa rite inſtituatur, plura veniunt attendenda, quæ omnia ex *Hutteno* (uti fatetur) *Boerhaave* deſumta in brevem ſed exactam contraxit hiſtoriam, quam venia Lectoris apponam, cum hic Liber rarior in paucorum manibus verſetur.

§. 14.

Conſiſtit artificium in eo, ut omnia pinguia reſolvantur, corpusque ita emacietur, nihil ut oleoſi retineat. Hic ſc. æger loco calidiſſimo includendus, ut fere ſponte ibidem ad ſudandum pronus ſit. Abſtineat ab omni cibo, potuque pingui. Unico biscocto pane, uvisque paſſis alendus. Nullo reficiendus potu niſi ſincero & paulo leviori Guajaci decocto. Quater interim interdiu potet decocti meraciſſimi ejusdem tantum, quantum poteſt, ut minimum ſorbeat octo vel 10. uncias. Poſtquam ergo continuato aliquot dierum decurſu impletus hoc liquore quaſi hydropicus evadere incipit, jam cogitandum, corpus hoc plenum liquore, cujus penetrabilis acrimonia, & acuta balſamica virtus talis eſt, ut omnem fere pituitam ſolvat, pingue diluat, tenax attenuet, putridum à fraucedine ulteriore præſervet. Reſtat jam ut velociſſime per omnia vaſa trajectus intima quæque abluat, detergat, & pinguia infecta accuratiſſime è corpore eliminet & tandem ſanet. Igitur vacuo jejunus ventriculo mane impleat ſe, qua poteſt maxima copia æger, ut turgeat, dein in ciſtella erectus ſedens lignea, vel in lecto ſub craticula ſub incenſorum ſpirituum vini flammam ardentem ſudet nudatum corpus adeo diu & fortiter quam ferre poteſt. Spatium dimidiæ horæ ſumma fere menſura eſt, tum in lecto remota flamma continuet ſudorem ultra per horulam. Dein octo vel 10. uncias juris macilentæ vitulinæ cum pauca oryza cocti calide exhibeatur. Surgat æger. Qui ſic quatuordecem diebus tractatus & mane & veſpere ſudet, ita ſemper reficiatur, deterga-

tur,

tur, & repleatur decocto. Tum denique quatuordecem diebus iterum sudet mane. Interea dum hac arte in sudores resolvitur corpus, si quæ pars ossis malo infecta venereo, hæc eo tempore obvolvenda pannis calidissimis fortissimo Guajaci lixivio madentibus, quin & præcipua ardentium spirituum flamma inter sudandum eam versus partem dirigitur.

§. 15.

Memoratis jam (§. 13. 14.) remediis si morbum profligaveris, symptomatica hæc Ophthalmia simul cessat. Ut denique illa, quæ de Ophthalm. Symptomatica Vener. retulimus, exemplo confirmemus, sequentem adjicio casum, ex benevola communicatione Practici cujusdam Argentoratensis felicissimi: Ruricola quidam juvenis ex pago Bischen natus biennio ante gonorrhea virulenta laboraverat, quæ à Chirurgo quodam Urbis per adstringentia præpostere adhibita sistebatur, biennio elapso variæ pustulæ venereæ circa frontem apparebant insigni capitis dolore in occipite præprimis & ophthalmia stipatæ, quæ symptomata cum nocte exarcerbabantur, cum adventu autem & ortu solis ita mitescebant, ut nullus fere tumor, & rubor in oculis observaretur. Hic rusticus opem hujus Medici efflagitat, qui illum medicamentis mercurialibus illi arcanis & congruo regimine pristinæ restituit sanitati, ita ut profligato morbo etiam symptoma hocce evanuerit.

§. 16.

Progredior ad alteram Ophthalm. Venereæ (§. 8. C. II.) speciem *Metastaticam* scil. quæ est materiæ virulentæ ex partibus genitalibus in oculum transpositio, & aggregatio; hæc species est vel plenaria, ubi sc. omne virus ex partibus genitalibus in oculum transponitur, vel minus plenaria, ubi aliqua tantum pars transponitur. Materia virulenta colligitur in corpore illo celluloso, quod flatus ope in oculi parte anteriore

 inter

inter tunicam ſc. conjunctivam & expanſiones illas tendineas muſculorum oculi detegitur, detegitur etiam celluloſum textum inter membranam internam palpebrarum & muſculos illarum.

§. 17.

Materia hic collecta virulenta ſequentia creat ſymptomata, quorum

1.) Eſt tantus *tumor*, ut cornea transparens in unam vel duas lineas profunda fovea deliteſcat. Omne enim virus venereum ex ſyſtemate liquorum ſecretum in panniculo adipoſo anteriori oculi colligitur; quod autem conjunctiva corneam pellucidam obtegens non ſimul tumefiat, ratio eſt, quia illa circulo extremo corneæ pellucidæ firmiter annexa eſt, & nullum celluloſum corpus inter has duas tunicas adeſt.

2.) *Dolor* eſt vellicans & inſigniter lancinans, materia enim hic aggregatæ acrimonia corroſiva ſuppoſitas expanſiones tendineas & ſuperpoſitam adnatam membranam arrodit & corrumpit, hinc quo acrimonia major eo majores etiam dolores.

3.) *Color* ex livido virideſcens, quem colorem oculis morbo hoc infectis conciliat latitans ibi virus venereum, quod ejusdem eſt coloris, cujus eſt illud in gonorrhea effluens. Vid. Obſerv. fini Cap. annexas.

§. 18.

Symptomata hæc ſignorum vices ſimul gerant. Quomodo autem à reliquis differat Ophthalmiis, ex §. 9. Cap. huj. diluceſcit.

§. 19.

Inquiramus jam in cauſſas illas, ob quas metaſtaſis hæc ad Oculos nonnunquam & non ad alias partes fiat. Huic metaſtaſi in genere & in ſpecie ad oculos anſam præbent,

1.) Re

1.) Remedia repellentia & adſtringentia præmature & præpoſtere adhibita interne & externe in utraque gonorrhea venerea: hoc nomine famoſa ſunt oſſa ſepiæ, pinguia, martialia, ſaturnina &c. Aſſumta præpoſtere & nimia quantitate calidiora ſudorifera balſamicaque huc etiam faciunt, dum virus agilius reddunt non vero eliminant. Hinc ſæpius certe vidimus gonorrheæ malignæ, ait *Frid. Hoffmann* (f) nimio Balſami Peruviani vel de Copaiva uſu cohibitæ puſtulas in facie, oſſium dolores & in inguine bubones ſucceſſiſſe.

2.) Communicatio & concurſus nervorum oculi cum Nervo Sympathetico magno (§. 10. C. II.)

3. Oculorum ſtructura vaſculoſa: Ex obſervationibus enim diſcimus, illas præ aliis noſtri corporis partes *metaſtaſibus* obnoxias eſſe, quæ præ aliis etiam vaſculis perſeminantur ſanguiferis, hinc tam frequentes metaſtaſes ad viſcera fieri experimur.

4. Continuus fere labor oculorum, & omnibus aëris mutationibus expoſitio, quæ uti alia hujus organi tonum ac robur valde affligunt & debilitant, ut dein humores in has partes, ubi minorem reſiſtentiam & reniſum inveniunt, facilius irruant.

5. Frequentes antegreſſæ Ophthalmiæ imprimis Ophthalm. Symptomatica venerea oculi ſtructuram ad hanc metaſtaſin prædiſponunt.

§. 20.

Præſentibus his cauſis metaſtaſis ſequentem in modum fit: Virus cum venereum per remedia incongrua vel alias cauſſas maſſæ ſanguinæ remiſcetur, quæ circulans omnia corporis humani puncta perfluit, & iis in locis i. e. hic in oculis materiam hanc heterogeneam deponit, in quibus ſi non omnes plurimæ tamen ex cauſſis (§. antec.) allegatis concurrunt. Non mirum

(f) Syſt. Ration. Medic. T. III. Sect. I. C. VIII. §. 34.

mirum autem parva vasculorum orificia humorem tam crassum viscidumque admittere & ad alias corporis regiones transportare posse, si consideremus vascula hic statum naturalem mutasse & ampliora aptaque evasisse, ut materia crassa in sanguinem regurgitare possit. Suffragatur etiam experientia, quod si ~~etiam~~ abscessus, tumores, ulcera materiâ purulentâ plena fortioribus adstringentibus tractaveris, pus deserit locum & in alias transfertur partes; solum immo frigus ad ulcera vel abscessus admissum insignes sæpe movet turbas repellendo mateteriam crassam ad interiora corporis. Quæ mala oriuntur ex scabie suppressa? Nec desunt nobis exempla metastaseos in gonorrhea virulenta ad alia præter oculos loca, de quibus evolve *Zacutum Lusitanum.* (g) *Joh. Willis.* (h) *Rudolph. Huberum.* (i) *Frid. Hoffmannum.* (k) aliosque.

§. 21.

Ut tandem rectum de morbo hoc formemus ratione exitus judicium, non opus erit, multis Lectori persuadere, illum esse periculi plenissimum, materia enim venerea, in oculis collecta acrimoniâ sua & maligno caractere brevi expansiones tendineas & scleroticam membranam exedit & perforat. Conjunctiva enim jam aliquam contraxit duritiem, uti docent Observat. nostræ. Nec hic morbus tantum temporis permittit, ut materiam vel corrigas, vel ad alias derives regiones, & nisi festi-

(g) Praxeos Med. Admirab. L. I. Obs. 105. de Aphonia ex retenta gonorrhea virulenta. L. II. Obs. 127.

(h) De Medicamentorum Operationibus. p. II. Sect. I. C. V.

(i) Diss. Inaug. exhib. Doctrinam de glandulis, & tumorem scrophulosum maxillæ inferioris à retropulsa gonorrhea virulenta oriundum. Basil. 1713.

(k) Syst. Pract. Med. T. III. S. I. C. VIII.

feſtinante manu Chirurgi ſtagnanti huic veneno exitus paretur, certo certius non ſolum amittet viſum, & illius organum, ſed malum latius ſerpens etiam Nervum opticum invadet, ſicque cephalalgias intollerabiles, abſceſſus cerebri, omnemque tragædiarum ſcenam producet. Ophthalmias venereas ſymptomaticas frequentiores oculum ad hunc morbum diſponere dixi (§ 19 C.II.) Solatio adhuc eſt ægro, quod gonorrheâ virulentâ omnemque ſæpe opem eludenti liberetur, ſi ſcil. metaſtaſis fuerit plenaria.

§. 22.

Ordinis jam ratio poſtulat, ut curationem morbi ſubjungamus, quæ duobus abſolvitur, 1.) ut oculus à materia virulenta evacuetur. & 2do) reſidua materia virulenta eliminetur. Primæ indicationi ſatis fit ſequenti Operatione & deligatione Chirurgica: Æger & Chirurgus eundem hic obſervant ſitum & collocationem, quam in Cataracta obſervant, de qua vide Dionis, Heiſterum &c. Miniſter autem ægri caput retro parum reflexum firmiter tenet, alii, ſi opus fuerit, brachia pedesque ægri tenent, ne ille æger doloribus agitatus Chirurgum operantem turbet: Poſt Chirurgus pollice & indice inter palpebras elevatas & reflexas collocatis ſcalpro acutiſſimo vel Lanceolâ Chirurgicâ Conjunctivam tunicam prope corneæ transparentis marginem circularem incidit, & exitum virus parat, quam inciſionem tam diu in circulo quaſi continuat donec nulla amplius infarcta hæreat virulenta materia: Incidit etiam palpebras longitudinaliter, ſi intumefactæ ſimul fuerint, caveat autem ſibi Chirurgus, ne illas profunde nimis incidat, facile enim muſculi & cartilagines læduntur, hinc transverſalis inciſio disſuadetur, quia hæc nimis profunda paralyſin palpebræ generat. Finita Operatione & materia virulenta bene evacuata oculus digeſtivo ex albumine ovorum & aq. roſarum impleatur, & faſcia ſic

dicta Oculus simplex, si in unico tantum oculo malum, vel Oculus duplex, si in utroque, applicetur, quam fasciam describunt inter alios *Garengeot* (l) & *Henr. Bass.* P. P. Hallensis. (m) Operationem, si tempus & materiæ acrimonia non vetat, antecedant Remedia sic dicta generaliora impr. purgantia, antivenerea decocta, & si subjectum sit plethoricum Venæ sectio largior, de quibus generalioribus vide *St. Yves.* (n)

§. 23.

Secundæ indicationi satisfacimus decoctis sic dictis antivenereis, impr. Decocto Guajaci meraciori: Et si metastasis non fuerit (§. 16. C. II.) plenaria, recurrendum ad ipsius mali venerei exstirpationem, quomodo autem illud exstirpetur, paucis jam indicavimus (§. 13. 14. 15.)

§. 24.

Antequam autem tractationi nostræ de Ophthalmia Venerea metastatica finem imponam, aliquot Observationes annectam illam illustrantes, quas partim mihi communicavit b. m. *Nicolaj*, ad ultimum vitæ halitum ob paternum in me amorem etiam post mortem colendus, partim ipse illis interfui.

Cas. I.

Vir quidam ætatis circiter triginta sex annorum, temperamenti sanguineo cholerici per impuros amplexus gonorrheam contraxit virulentam, seque Chirurgi cujusdam sanæ methodi medendi ignari curæ commisit, qui præmature medicamenta

(l) Traité des Operations de Chirurgie. T. II. p. 75. Paris. 1720.
(m) Bericht von denen Bandagen, Halle/ 1720. p. 108.
(n) l. cit. p. 208.

camenta adſtringentia intus, extusque exhibens materiæ fluxum ſimul cohibuit. Paulo poſt æger conqueritur de Ophthalmia ſæpius cum veſpere redeunte, ad mediam noctem increſcente, cum aurora ita decreſcente, ut omnis dolor omnisque rubor fere evanuerit: Hæc Ophthalmia nullis nec externis nec internis remediis audiebat, ſed ordinario nullis etiam asſumtis remediis deſerebat ægrum. Semel autem & ſimul una nocte ita invaluit Ophthalmia, ut mane uterque oculus imprimis autem dexter adeo intumuerit, ut cornea pellucida in foveola duas lineas profunda latuerit. Quem tumorem oculi ille palpebrarum & dolores vellicantes punctorii lancinantes concomitabantur. Æger accerſit Dn. *Helwig* Chirurgum Ophthalmiatrumque Argentoratenſem dexterrimum, qui ex primo ſtatim intuitu cauſam quandam rariorem hariolans ægrum rigoroſe examinat, hic confitetur ſibi quindecem jam ante annis gonorrheam virulentam ſuppreſſam fuiſſe. Statim operationem modo deſcriptam ægro proponit Chirurgus, ne ſc. virus internas oculi partes corrodat, imprimis cum oculi dextri cornea jam parum læſa apparebat, æger autem illam operationem ſuſtinere recuſat. Quare omnia tentans Chirurgus ter venas pedis ſecat, veſicatoria applicat, purgantia & decocta mercurialia ægro exhibet, quæ vero morbum plane non imminuebant. Altero autem die æger perſuaſionibus commotus operationem tranquillo animo ſuſtinuit præſente b. m. *Nicolaj*, cujus favore & egomet præſens eram, quam feliciſſimo cum ſucceſſu peregit Chirurgus. Obſervabat Chirurgus in operatione duritiem quandam Conjunctivæ, & materia effluens illi gonorrheæ ratione coloris, odoris, conſiſtentiæ ſimillima erat. Poſt vulnus rite deligavit, & decocta antivenerea præſcripſit, ſicque ægrum per DEI gratiam viſui & ſanitati integræ reſtituit.

Caſ. II.

Caſ. II.

Femina juvenis viginti quatuor annorum nata & conjugi malo gallico infecto per matrimonium juncta per aliquot annos fluore albo maligno, & ſæpius ophthalmiis ſymptomaticis laborabat. Nihilominus gravida reddita legitimo tempore infantem morbo contaminatum venereo enixa eſt. Septima à partu nocte matris oculus ſiniſter ophthalmia venerea metaſtatica illi Cas. I. ſimillima tentabatur. Altero hinc die vocatus ſupra laudatus *Helwing* operationem in oculo puerperæ haud infeliciori cum ſucceſſu inſtituit, matrique & infantis nutrici decocta & remedia mercurialia exhibuit, & ſic matrem & infantem curavit. Fluxus etiam albus cum lochiis ceſſabat.

Caſ. III.

Ut fidelis obſervatoris exequar officium, addam hanc diſpari cum eventu inſtitutam curationem. Mulier quadraginta quatuor annorum jam ætatis anno decimo ſexto fluorem album malignum experta, qui ad ætatem notatam duravit. Ad exſtirpandum hoc virus Salivationem mercurialem rite inſtitutam ſuſtinuit, ſed fluor inde ſiſtebatur, nam antegreſſis venereis Ophthalmiis *ſymptomaticis* ſucceſſit Ophthalmia graviſſima *metaſtatica*; Cum vero mulieris domicilium aliquot levcas ab urbe Argentinenſi diſtaret, & Chirurgi illius oppidi morbi eſſent ignari, materiæ acrimonia corneam jam plane exeſerat & perforaverat, donec Dn. *Helwing* nimis ſero vocatus operationem tamen perfecit ad reſcindendam ulteriorem bulbi corruptionem. Sed viſus non redibat.

Hæc ſunt, quæ de Ophthalmia Venerea Speciminis Academici loco conſcribere volui, plura omiſſa minusque dextre elaborata eſſe ſcio. Cœterum DEO T. O. M. humillimas ago gratias, cui Laus ſit honor & gloria.

(o)